

การปลูกถ่ายเซลล์ต้นกำเนิดที่ รพ.ศิริราช และ รามาธิบดี

การประชุมสัมมนาวิชาการธาลัสซีเมียแห่งชาติครั้งที่ 12

ศ. เกียรติคุณ นพ. วินัย สุวดีรัตน์ รศ. นพ. สุรเดช หงส์อิง

การปลูกถ่ายเซลล์ต้นกำเนิดในการรักษาผู้ป่วยธาลัสซีเมียทำครั้งแรกใน พ.ศ. 2525 ที่เมือง Seattle ประเทศสหรัฐอเมริกา สำหรับประเทศไทยทำครั้งแรกที่คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล เมื่อ พ.ศ. 2531 ขอบ่งชี้ในการรักษาโดยการปลูกถ่ายเซลล์ต้นกำเนิดมีดังนี้

1. เป็นโรคธาลัสซีเมียชนิดรุนแรง
 2. มีพี่น้อง ที่มี เอช แอล เอ หรือ เนื้อเยื่อเข้ากันได้ (HLA compatible sibling donor)
 3. ผู้ให้เซลล์ต้นกำเนิดต้องมีน้ำหนักตัวไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของน้ำหนักตัวผู้รับ
 4. มีแหล่งทุนสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการรักษา
- แหล่งกำเนิดเซลล์ต้นกำเนิดมีดังนี้

1. ไขกระดูก (bone marrow)

2. เลือด (peripheral blood)

3. รก (cord blood)

การเตรียมผู้ป่วยก่อนการปลูกถ่ายไขกระดูก

1. เจาะเลือดตรวจหาเชื้อไวรัส ซีเอ็มวี (CMV) ตับอักเสบบี ซี (Hepatitis B, C)
2. ตรวจเชื้อดื้อยา รักษาฟันและอุดฟัน
3. ให้ยาถ่ายพยาธิเพื่อกำจัดพยาธิในลำไส้
4. ใส่สายฮิกแมน (Hickman's catheter) สำหรับให้ยา เซลล์ต้นกำเนิด และส่วนประกอบของเลือด

5. ทำให้ลำไส้ปราศจากเชื้อ (sterile bowel)

การให้ยาก่อนปลูกถ่ายเซลล์ต้นกำเนิด ประกอบด้วย ยา บูซัลเฟน (Busulfan) และ ยาไซโคลฟอสฟาไมด์ (Cyclophosphamide) ประมาณ 10-14 วัน

การอยู่ในห้องปราศจากเชื้อ

คณะแพทย์และผู้ป่วยที่หายขาดจากการปลูกถ่ายเซลล์ต้นกำเนิด

เมื่อคนไข้ได้รับเซลล์ต้นกำเนิดแล้วจะต้องอยู่ในห้องปราศจากเชื้อ ได้รับเลือด เกล็ดเลือดในกรณีที่มึ่ภาวะชิตและเกล็ดเลือดต่ำตามลำดับนอกจากนั้นยังต้องได้รับยากระตุ้นการสร้างเม็ดเลือดขาว (G-CSF) ยาปฏิชีวนะและสารอาหารทางหลอดเลือด ระยะเวลาที่อยู่ในห้องปราศจากเชื้อประมาณ 1-3 เดือน

การปลูกถ่ายเซลล์ต้นกำเนิดที่ รพ.ศิริราช

เริ่มโครงการตั้งแต่ เดือนสิงหาคม พ.ศ.2531 ถึง เดือนธันวาคม 2548 มีผลการรักษาดังนี้

จำนวนผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาทั้งสิ้น 74 ราย

ทำการปลูกถ่ายเซลล์ต้นกำเนิด 83 ครั้ง (มีผู้ที่ต้องทำครั้งที่ 2

จำนวน 9 ราย)

ผู้ป่วยอายุ 1.2 - 14 ปี ค่าเฉลี่ยอายุ (median) ที่ 3.6 ปี เพศ หญิง 48 ราย ชาย 26 ราย

จำแนกชนิดผู้ป่วยได้ดังนี้

1. เบต้าทาลัสซีเมีย/ฮีโมโกลบินอี 54 ราย
2. ไฮโมซัยกัสเบต้าทาลัสซีเมีย 19 ราย
3. ไฮโมซัยกัสแอลฟาทาลัสซีเมีย 1 ราย

ผลการรักษา

อัตราการรอดชีวิตโดยรวม 64 ราย หรือคิดเป็น 86.5%

สามารถหายขาดจากโรค 59 ราย หรือคิดเป็น 79.7%

รอดชีวิตแต่ยังคงเป็นโรค 5 ราย หรือคิดเป็น 6.7%

เสียชีวิต 10 ราย หรือคิดเป็น 13.5%

ระยะเวลาในการนอนโรงพยาบาล

เฉลี่ย 57 วัน (ตั้งแต่ 15 - 128 วัน)

ค่าใช้จ่ายการรักษาโดยการปลูกถ่ายเซลล์ต้นกำเนิด

ค่ารักษาต่อรายเฉลี่ย 316,281 บาท

(ตั้งแต่ 40,414 - 1,170,962 บาท)

การปลูกถ่ายเซลล์ต้นกำเนิดที่ รพ. รามาธิบดี

ทางคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีได้เปลี่ยนถ่ายเซลล์ต้นกำเนิดในผู้ป่วยธาลัสซีเมียครั้งแรก โดยศาสตราจารย์ แพทย์หญิง พงษ์จันทร์ หัตถิรัตน์และคณะ เมื่อ พ.ศ. 2532 ปัจจุบันมีผู้ป่วยได้รับการรักษาโดยวิธีนี้ 53 รายมีรายละเอียดดังนี้

1. เบต้าทาลัสซีเมีย/ฮีโมโกลบินอี 37 ราย

2. ไฮโมซัยกัสเบต้าทาลัสซีเมีย 16 ราย

ในจำนวนนี้ผู้ป่วยและผู้ให้เซลล์ต้นกำเนิดเป็นพี่น้องกัน (related donor) จำนวน 32 ราย อีกกลุ่มหนึ่งได้แก่ผู้ป่วยและผู้ให้เซลล์ต้นกำเนิดไม่ได้เป็นพี่น้องกัน (unrelated donor) จำนวน 21 รายผู้ป่วยในกลุ่มนี้ต้องได้ยา ไฮดร็อกซียูเรีย (Hydroxyurea) อย่างน้อย 6 เดือน

ผลการรักษาของกลุ่มที่เป็นพี่น้องกัน (related donor)

อัตราการรอดชีวิตโดยรวม 93%

อัตราการรอดชีวิตไม่มีโรคที่ 2 ปี 84%

ผลการรักษาของกลุ่มที่ไม่เป็นพี่น้องกัน (unrelated donor)

อัตราการรอดชีวิตโดยรวม 89%

อัตราการรอดชีวิตไม่มีโรคที่ 2 ปี 80%